

DE NOVELLE

HET BEELD VAN DE ASSER SCHOOL

Voorwoord

Een stad als Assen, die zo snel groeit, die populair is om te wonen en te werken, waar kortom veel gebeurt, zo'n stad is nooit 'af'. Dit gegeven sluit goed aan bij de ambities voor onze stad: werken aan de Asser School om een impuls te geven voor de verbetering van de kwaliteit van de openbare ruimte.

In deze Novelle leest u hoe we de ontwikkeling van de stad en haar openbare ruimte voor ons zien. Dat wil niet zeggen dat we van plan zijn de hele stad op de schop te nemen. Integendeel zelfs. Assen heeft een aantal unieke plekken waarvan wij zeggen: niets meer aan doen! Omdat het er prettig toeven is, omdat je er lekker voelt, omdat het aangenaam is om naar te kijken. Ik vergelijk het wonen in een stad wel eens met een jas. Je stad moet je zitten als een jasje, je moet je er in thuis voelen. Ook een stad moet bij je passen.

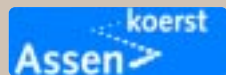
We willen toe naar een stad waar alles klopt: de verhoudingen, de gevels en de gebruikte materialen. Dat houdt óók in dat we van sommige plekken in Assen zullen zeggen: dit willen we niet meer, daar moeten we iets aan doen. Op het moment dus, dat u ziet dat in Assen nieuw wordt gebouwd, of plekken in de stad opnieuw worden opgevuld, kunt u er van op aan dat de gemeente Assen daar de filosofie van de Asser School zal toepassen. Daarmee is de Asser School een uitdaging voor iedereen die aan de verdere ontwikkeling van de stad meewerkt.

U zult zien dat de Asser School een goed referentiekader is voor het ontwikkelen van goede, nieuwe en haalbare plannen. Zonder strakke voorschriften laten we u op de volgende pagina's zien hoe Assen met haar openbare ruimte wil omgaan, nu en in de toekomst. Ik hoop dat het u zal bevallen en wens u veel lees- en kijkplezier.

Henk van Hoof
wethouder gemeente Assen

Assen is volop in beweging. De komende jaren moeten er ingrijpende beslissingen komen over de toekomst van de stad. Wat moet er gebeuren op het gebied van huisvesting? Welke voorzieningen moeten uitgebreid worden? Hoe moet de verkeersstructuur er uitzien? En zo zijn er nog veel meer vragen. Om een toekomstvisie voor het jaar 2020 te bepalen startte de gemeente Assen het proces Assen koerst.

Het programma Asser School maakt onderdeel uit van Assen koerst. Doel van de Asser School is te komen tot een voortdurende kwaliteitsverbetering bij het ontwikkelen en het gebruik van de openbare ruimte van Assen.

Meer informatie

Voor meer informatie over de Asser School en de aanschaf van extra exemplaren van De Novelle kunt u contact opnemen met het Programmabureau Assen koerst.

Gemeente Assen
Programmabureau Assen koerst
Postbus 30018
9400 RA Assen
(0592) 36 69 11
assenkoerst@assen.nl
www.assen.nl

Het programma Asser School wordt uitgewerkt door de Programmagroep Asser School bestaande uit:
Roberta Hilbrandie (beleidsmedewerker cultuur)
Henk van Hooft (bestuurlijk opdrachtgever)
Fred Huurman (stadsarchitect)
Gerke Jager (ambtelijk opdrachtgever)
André Keissen (programmalleider)
Sylvia Sanders (medewerker programmabureau)
Annemarie Veenhuis (communicatieadviseur).

Als procesmanager is Lies de Klerk (aXis strategie beleid management Zuidlaren) aan de programmagroep toegevoegd.

Onder verantwoordelijkheid van de Programmagroep Asser School werd De Novelle geschreven door de publicist Bertus Boivin (Boivin Tekstproducties Assen).

Voor De Verbeelding (zie 1.4) fotograferden: Peter Bennema, Jan Bregman, Ati Bijvank, Martin Dubbeling, Joop Grippeling, Gerard Hoiting, Carla Janssen, Bert Naarding, Nelly Nolta, Annette Oosting, Saskia Spijkerman, Paul Talens, Joke Wolters en Pieter van der Zwaag

De introfoto's zijn van: Bert Naarding (1.1), Joke Wolters (1.3), Nelly Nolta (1.4) en Sake Elzinga (2.1, 2.2, 2.3, 2.4 en 2.5)
Aanvullende fotografie en kaarten: Frank Aikema en Paul Talens (Dienst Ontwikkeling gemeente Assen)
Op de cover werden foto's gebruikt van Jan Bregman, Bert Naarding en Joke Wolters. De foto's achterop zijn van Sake Elzinga.
De gefotografeerde kunst in De Novelle is van de kunstenaars Sita Bandringa (beeld rotonde Peeloo, pag. 49), Cjalt Blauw (beeld bij NAM, pag. 49), Tilly Buy/Gerard Groenewoud (beeldengroep Marsdijk (pag. 41), Bert Kieviet (beeld Cramerplein, pag. 22) en Paul Reinhardt (beeld Gouverneurstuin, pag. 16)

Vormgeving en boekproductie van De Novelle werden verzorgd door Grafiplan Geeuwenbrug (Erik Heythekker).

© Gemeente Assen, januari 2005
ISBN 90-73247-04-7

DE INHOUD VAN DE NOVELLE

1 DE INLEIDING

- 1.1 **School maken** met De Novelle. (pagina 10)
- 1.2 **De beleidsuitgangspunten** geven aan in welke richting Assen koerst. (pagina 14)
- 1.3 **De hoofdlijnen** laten zien waar de geschiedenis de stad bracht en hoe ze tegen haar grenzen aanloopt. (pagina 16)
- 1.4 **De Verbeelding** brengt in beeld wat Assenaren zich in de toekomst van hun stad willen herinneren. (pagina 20)
- 1.5 **De identiteit** laat zien waar Assen voor staat. (pagina 24)

2 DE ONTWERPFILOSOFIE

- 2.1 **De som der delen** maakt de stad tot een levend geheel (pagina 28) waarna de verschillende delen aan de orde komen.
- 2.2 **Het beeld van het centrum** met negen stelligheden over de ontwerpfilosofie. (pagina 30)
- 2.3 **Het beeld van de wijken** met negen stelligheden over de ontwerpfilosofie. (pagina 36)
- 2.4 **Het beeld van de bedrijventerreinen** met zes stelligheden over de ontwerpfilosofie. (pagina 42)
- 2.5 **Het beeld van de entrees** met vier stelligheden over de ontwerpfilosofie. (pagina 46)
- 2.6 **Plekken die om bijzondere aandacht vragen** in kaart gebracht. (pagina 50)

3 DE UITVOERING

- 3.1 **Onder de paraplu van de Asser School** zullen de stelligheden van De Novelle vorm en inhoud krijgen op uitvoeringsniveau. (pagina 54)
- 3.2 **De Asser School als kwaliteitsgarantie** voor iedereen die in de stad met de openbare ruimte te maken heeft. (pagina 56)

1 DE INLEIDING

1.1 School maken

De Novelle schetst het beeld van de Asser School. De Novelle gaat over de kwaliteit van de openbare ruimte. De Asser School is geen dwingende bouwstijl die voorschrijft hoe er voortaan in Assen gebouwd moet worden. De Asser School bemoeit zich met dat deel van de stad dat van ons allemaal is: de 'vloer' en de 'wanden' van de stad. Zij maken van Assen een unieke plek. Dat unieke benoemen, laten zien waar het in Assen écht om gaat, dat is de Asser School. Daarover gaat De Novelle.

Vernieuwend

De Novelle wil vooral ook het verhaal vertellen van de veranderingen die nog moeten komen. Er moet de komende jaren nog heel veel in de stad gebeuren. Daarbij daagt De Novelle u als lezer uit. De Novelle wil u inspireren mee te denken en mee te doen.

De Asser School is niet statisch. Een stad in verandering moet ruimte bieden voor nieuwe elementen en niet alleen denken aan het oude en vertrouwde. Een stad die zichzelf maar blijft kopiëren, wordt gaandeweg steeds meer van hetzelfde.

De Novelle wil laten zien dat de Asser School als referentiekader ruimte biedt voor het ontwikkelen van goede, nieuwe plannen. Steeds staat in de Asser School de kwaliteit van de openbare ruimte centraal. Ontwerpen doe je vanuit de openbare ruimte, dat is een belangrijk uitgangspunt van de Asser School.

Inspirerend

De Novelle wil het verhaal vertellen van het belang van de openbare ruimte. Het is de context waarbinnen de stad kan functioneren. De Novelle wil zijn lezers inspireren en wil ze niet opzadelen met nieuwe regels. De Asser School laat in De Novelle zien hoe je het eigene van Assen kunt behouden, versterken en verbeteren. De Novelle toont een toekomstbeeld én staat tegelijkertijd met twee benen op de grond.

De Novelle begint met wat we nú hebben en nú als waardevol koesteren. Maar de stad is niet 'af'. Een stad is nooit af. Assen kan beter, mooier... 'eigener' zo u wilt, 'meer Asser School'...

Niet vrijblijvend

De Asser School is een ontwerpfilosofie. Het woord filosofie doet misschien denken aan vrijblijvendheid. De Asser School kent weliswaar geen strakke voorschriften, maar is daarmee beslist niet vrijblijvend. De stellingen van De Novelle laten zien hoe Assen met haar openbare ruimte wenst om te gaan.

Bij de Asser School gaat het echter niet om toetsing achteraf. Daarvoor zijn immers wel nauwkeurige richtlijnen nodig. De Asser School wil vooraf het gesprek aangaan met iedereen die plannen heeft met de openbare ruimte. De Novelle biedt de gespreksstof.

De hoek om Een straathoek markeert een eind en een begin. Een hoek zet een punt en schrijft de volgende hoofdletter. Dus liever geen oplossingen die zich zo klein mogelijk lijken te maken (*boven*). De Asser School geeft de voorkeur aan markante straathoeken (*onder*).

Gaten vullen In een levende stad ontstaat af en toe een gat in een gevelwand. Geen ramp, als zo'n gat daarna weer passend gevuld wordt. De Asser School wil geen 'oplossingen' die alleen maar rekening lijken te houden met de ruimtelijke ter plekke (*boven*). De nieuwkomer moet zich naar zijn omgeving schikken en kwaliteit aan de gevelwand toevoegen (*onder*).

ASSER SCHOOLVOORBEELDEN

De Asser School heeft alles te maken met het zoeken naar oplossingen voor ontwerpproblemen die consequenties hebben voor de openbare ruimte en de gebruiker ervan. Het zijn de problemen waar iedere ontwerper elke dag mee te maken heeft: zaken als hoekoplossingen, het opvullen van gaten in gevelwanden, zijgevels en achtergevels 'in het zicht', parkeerproblemen, de materiaalkeuze, het plaatsen van elementen, ja zelfs de omgang met weerbaar straatmeubilair. Kortom, het gaat om al die momenten waarop een ontwerper te maken krijgt met de 'vloer' en de 'wanden' van de stad. De Asser School schrijft niet voor hóe het moet, maar wil een oplossingsrichting laten zien. Op deze pagina vindt u een aantal, tamelijk willekeurig gekozen voorbeelden van de richting die de Asser School op wil. En welke kant zeker *niét* op...

Gevels met aanzien Een bedrijf wil gezien worden. Je kunt alle toeters en bellen uit de kast halen en daarmee als het ware om aandacht gaan schreeuwen (*boven*). De Asser School wil gevels die dankzij hun kwaliteit en aankleding als vanzelf uw aandacht trekken (*onder*).

In het zicht Dat zijgevels en achtergevels soms in het zicht liggen, daar is geen ontkomen aan. Soms lijkt het alsof men zich er bij voorbaat bij neergelegd heeft dat het nooit wat wordt (*boven*). De Asser School wil dat er ook in zo'n situatie gezocht moet worden naar de betere oplossingen (*onder*).

Wanden waar je niet omheen kunt De Asser School wil wanden die méér te bieden hebben dan een uitstalkast (*boven*). Wand die bij voorbeeld in één oogslag laten zien dat u hier niet alleen prettig winkelt, maar er desgewenst ook buitengewoon plezierig kunt wonen (*onder*).

Verstoppertje spelen Ook de detaillering is belangrijk voor de Asser School. Bij de reconstructie kwamen er muurtjes, onder andere om de fietsen uit het zicht te houden. Iemand moet bedacht hebben dat je achter zo'n muurtje ook een kastje kon wegstoppen (*boven*). De Asser School heeft een hekel aan overbodig straatmeubilair (*onder*).

1.2 De beleidsuitgangspunten

In Assen koerst gaven de Assenaren aan hoe hun stad er in 2020 zou moeten uitzien. Deze visie ligt aan de basis van de Asser School. Samen met de afspraken in het Collegeprogramma 2002-2006 levert Assen koerst zeven beleids-uitgangspunten om die toekomst dichterbij te brengen.

Assen koerst

In mei 2001 verscheen het concept van de toekomstvisie Assen koerst. Aan de voorbereiding ervan in de voorgaande maanden heeft een groot aantal Assenaren enthousiast meegewerkt. De visie die de ideeën vanuit Assen koerst opleverde, stelde de gemeenteraad in juni 2001 als uitgangspunt van beleid vast. Assen koerst schetst de contouren van de stad in 2020. De Asser School wordt in dat toekomstbeeld aldus geïntroduceerd: *'In 2020 wordt met waardering gesproken over een eigen Asser concept: de Asser School. De Asser School is een combinatie van gedurfd maar binnen de Asser traditie van statig, sfeervol en groen ontwikkelen en 'landschapen' van de stedelijke omgeving. Eigenlijk een stedelijke omgeving met dorpse elementen waardoor een authentieke sfeer ontstaat. De sfeer van de Asser School wordt gekenschetst door de volgende vijf termen: speels, inspirerend, creatief, groen en warm. De Asser School kenmerkt zich door een zorgvuldig gebruik van de ruimte. Veel waardering geniet ook het consequent en met vaste hand doorvertalen van deze filosofie in de bouw van de nieuwe wijken en de herinrichting van de bestaande oude wijken.'*

Uitgangspunten

Het programma Asser School is een van de vijf programma's waarin Assen koerst wordt uitgewerkt. De uitgangspunten van Assen koerst vormen dan ook de basis van de Asser School.

Een stad met een eigen gezicht In 2020 heeft de stad een herkenbaar eigen gezicht. De Asser School verschaft Assen een eigen identiteit met specifieke kenmerken.

Stad en dorpen In 2020 is de binnenstad dynamisch en levendig. Het gebruik van de ruimte in het centrum is geïntensiveerd. De wijken liggen als dorpen rond de stad. Deze woongebieden van Assen zijn ruim en groen. Het zijn plekken waar je elkaar kunt ontmoeten.

Een stad in het groen In 2020 geeft het groen de stad een heldere structuur en levert een belangrijke bijdrage aan de beeldkwaliteit van de openbare ruimte. Groen is in Assen functioneel. Het brengt de stad tot leven.

Een duurzame stad In 2020 is de stad duurzaam ingericht. Beeldkwaliteit, gebruikskwaliteit, technische kwaliteit en 'beheerbaarheid' scores hoog. Wat we in Assen maken, kan een hele tijd mee.

Een leefbare en veilige stad In 2020 is de inrichting van de openbare ruimte zo dat sociale veiligheid en verkeersveiligheid optimaal tot hun recht komen. De bereikbaarheid is gegarandeerd, de infrastructuur is comfortabel. Assen is schoon, 'heel' en aantrekkelijk.

Traditie en vernieuwing In 2020 is er respect voor historie en traditie, maar ook ruimte voor variatie, dynamiek en opvallende architectuur. Als er in Assen gebouwd wordt, ligt het accent op de menselijke maat, rode baksteen-architectuur, geleiding, verticale lijnen en warme kleuren.

Ontwerp en beheer In 2020 hebben ontwerp en beheer van de openbare ruimte een gelijkwaardige plaats in het beleid. Wat ontworpen wordt, moet ook beheerd kunnen worden. Omgekeerd moet het beheer het instandhouden van de bedoelde kwaliteit kunnen garanderen.

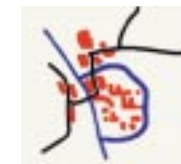
1.3 De hoofdlijnen

Elke stad heeft haar eigen verleden. We hebben de stad nodig om onze herinneringen een plek te geven. Zo overleeft de stad de tand des tijds en helpt haar historisch concept ons het beeld van de toekomst scherp te krijgen. De hoofdlijnen van de geschiedenis laten zien hoe ver Assen inmiddels is. En dat de stad haar grenzen langzaam maar zeker in zicht krijgt.

Eenzaam oord

Diep in de Middeleeuwen begon de geschiedenis van Assen op een wat hoger gelegen plek langs de weg die de boeren van het dorp Witten naar de kerk van Rolde namen. In 1259 liet abt Eppo van de Aduarder abdij in dit eenzaam oord het nonnenklooster Maria in Campis bouwen. Vanuit het veenriviertje de Weiersloop omsloten singelgrachten het 'kloosterbolwerk'. Vlak na 1600 betrok het bestuur van Drenthe de kloostergebouwen. Binnen Noorder-, Ooster- en Zuider-singel woonden op en rond de Brink eeuwenlang niet meer dan een paar honderd mensen.

Assen in 1600

Twee assen

Eind achttiende eeuw kreeg Assen twee 'assen' die op de plattegrond aan de singelcirkel twee kaarsrechte lijnen toevoegden. Het Asserbos kreeg zijn Hoofdlaan vanaf de Brink en ook de Vaart werd in 1780 die kant op gegraven. De Drentse elite begon langs de toegangswegen zijn huizen te bouwen. Aanvankelijk nog als filiaal van het familiebezit elders. Toen besturen meer werd dan een aangenaam tijdverdrijf, vestigden de Drentse heren zich definitief in het plaatsje en kon Assen uitgroeien tot een echte provinciehoofdstad.

Assen in 1780

Paleizen

In de negentiende eeuw kreeg Assen haar paleizen. Niemand zag de enigszins spottende blik die Gijsbert Karel van Hogendorp in 1819 in zijn ogen had toen hij Assen een 'stad der paleizen' noemde. Tot op de dag van vandaag is de negentiende eeuw zijn stempel op het beeld van de stad blijven drukken. Telde Assen rond 1800 nog slechts 150 woningen, bij de volgende eeuwwisseling waren dat er al 2300. De bebouwing langs de toegangswegen schikte zich in tot dicht aaneengesloten linten. Ondernemende Assenaren legden op hun grond complete nieuwe straten aan. Het Noord-Willemskanaal en de spoorlijn versterkten niet alleen de banden met de buitenwereld, maar boden ook de gelegenheid nieuw te bouwen.

Assen in 1870

Op stand

De komst van het garnizoen naar Assen zorgde aan het eind van de negentiende eeuw niet alleen voor drie monumentale kazernes aan de Vaart, destijds de belangrijkste toegangsweg van de stad. Het garnizoen zorgde in de hele stad voor heel veel nieuwe woningen en voor goede zaken bij de plaatselijke middenstand. De bebouwing langs de uitvalswegen reikte steeds verder naar buiten en in de stad verdichtte het stratenpatroon zich met meer tussenstraten en zijstraatjes. Toen alle bestaande mogelijkheden uitgeput bleken, liet Assen in 1913 de Groninger architect Huurman een uitbreidingsplan voor de stad maken. Zijn plannen werden zichtbaar in Oud-Zuid. Het was de eerste wijk van Assen die op de tekentafel bedacht was. Hoezeer de stad toen groeide, bleek bijvoorbeeld uit de verdubbeling van de woningvoorraad tussen 1900 en 1945 van 2300 tot 5000 woningen.

Assen in 1930

Doorbraak

In de jaren vijftig breidde Assen zich voornamelijk aan de overkant van het Kanaal en over het spoor uit. Nieuwe bestemmingsplannen hadden het over wijken met een 'landelijk karakter met stedelijke inslag'. Oude verbindingen als Venestraat, Molenstraat en Groningerstraat in het noorden van de stad en Lonerstraat, Steendijk en Anreperstraat aan de oostkant schikten zich gewillig in hun nieuwe rol, maar hielden hun oude karakter wel vast. De nieuwe wijken vleiden zich tegen de oude binnenstad aan. Waar elders in Nederland de jaren vijftig voor nieuwe impulsen en een nieuwe koers zorgden, bevestigden ze in Assen slechts de weg der geleidelijkheid die een ware ambtenarenstad betaamt. De enige doorbraak waartoe men in die jaren besloot, was het verbinden van Vaart en Kolk met de Gedempte Singel. Het doorgaande verkeer hoefde zich op weg naar Groningen niet langer door Marktstraat en Kruisstraat te persen.

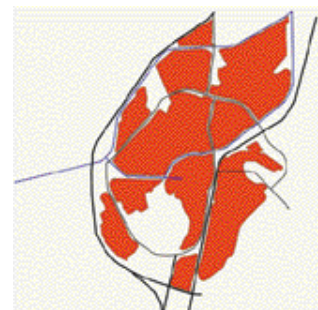
Assen in 1960

Nieuw gezicht

Pas de jaren zestig zouden voor de veranderingen zorgen die Assen tot een moderne stad en tot verzorgingscentrum voor de regio maakten. De basis van de plannen was het gemeentelijk structuurplan uit 1964. Tussen Gedempte Singel en het Kanaal verrees in de jaren zeventig een compleet nieuw centrum naast de oude binnenstad. De stad breidde naar alle kanten uit met nieuwe woonwijken en bedrijventerreinen. De gemeente Assen groeide van nog geen 30 duizend inwoners in 1960 naar meer dan 60 duizend bij de eeuwwisseling. De woningvoorraad verdriedubbelde zelfs in die periode. Ondertussen bezweek rond het begin van de jaren zeventig de radiale structuur van de oude invalswegen onder de druk van het autoverkeer en de ruimtebehoefte van de stad. De A28 hield voortaan iedereen buiten de stad die er niets te zoeken dacht te hebben. De Europaweg zorgde als rondweg voor verkeersafwikkeling buiten de oude toegangswegen om. Vaart en Kanaal verloren hun functie als waterweg toen het Noord-Willemskanaal om de stad heen kwam te liggen. Oude wegen werden woonstraatjes, kanalen werden waterpartijen. Anders dan vroeger, waren de nieuwere woonwijken groot genoeg om op eigen benen te staan.

Assen in 1990

Grenzen in zicht

In de jaren zestig werd Assen-Noord volgebouwd en bereikte de stad met de wijk Vredeveld aan de oostkant reeds de grenzen van de groei. Daarna gingen de uitbreidingen aan de overkant van de Europaweg verder met achtereenvolgens Pittelo (1970-1975), Baggelhuizen (1972-1977), Peelo (1979-1988) en Marsdijk (1987-1999).

Grenzen in zicht

Aan het eind van de jaren tachtig liet de gemeente de uitbreidingsmogelijkheden van de stad ná Marsdijk onderzoeken. Assen koos voor nieuwbouw in Kloosterveen. Was de A28 tot dan toe de rand van de stad geweest, met Kloosterveen overschreed Assen de volgende grens. De bouw ervan begon in 1998. De Structuurvisie Stadsrandzone zette in 2003 op een rijtje waar Assen de komende jaren in de richting van het buitengebied zal kunnen groeien. Zoals het er nu naar uitziet komen er tot circa 2015 uitbreidingsplannen ten noorden en westen van het huidige Kloosterveen, op het Messchenveld en

Assen in 2020

in Graswijk. Vervolgens blijven er tot ongeveer 2030 nog mogelijkheden over ten noorden van de A28 in de gebieden Zeijerveld en Rhee/Ubbena. Hierover neemt de gemeente overigens pas later besluiten. De komende jaren zal Assen nog blijven groeien. Naar verwachting telt de gemeente in 2020 zo'n 75 tot 80 duizend inwoners waarna de bevolkingsaantallen zich gaan stabiliseren. Dit aantal inwoners plus hun behoefte aan voorzieningen en werk passen binnen de huidige en de mogelijke, nieuwe plannen van de stad. Zoals het er nu naar uitziet, zullen we in de komende decennia de stad dus kunnen afmaken. Maar hebben de generaties voor ons dat ook niet met enige regelmaat gezegd...

1.4 De Verbeelding

Wat maakt Assen tot Assen? Wat zijn de beelden van nu om te onthouden voor de toekomst? Een groep Assenaren ging de stad in en fotografeerde de waardevolle kenmerken die straks het beeld van de stad zullen helpen bepalen.

Het verhaal van de Assenaren

In de zomer en het najaar van 2003 heeft de Programmagroep Asser School een groep Assenaren gevraagd hun 'typisch Asser beelden' met de camera vast te leggen. De helft van de groep bestond uit Assenaren die zich enthousiast hadden aangemeld na een oproep in de krant. De andere helft van de groep waren Assenaren die zich beroepshalve met de vormgeving van de omgeving bezighouden, zoals architecten, ontwerpers en stedenbouwkundigen.

De Programmagroep merkte dat beide groepen het verrassend eens waren over wat ze mooi vonden aan hun stad. Met hun foto's vertelden ze het verhaal van Assen. Dit verscheen in december 2003 als De Verbeelding en vormt een van de bouwstenen van De Novelle.

Hier kreeg de stad de tijd om steeds meer zichzelf te worden en groeide de binnenstad spontaan uit tot een uniek ensemble dat Assen tot Assen maakte.

'Hier klopt eigenlijk alles', zei iemand bij deze foto. 'Niet omdat dat van tevoren zo bedacht is, maar omdat het zo geworden is'.

Kennelijk zit het hem niet alleen in het verhullende groen van bomen en struiken. Gaat het misschien om 'de verwachting die levend hout uitstraalt', zoals een van de fotografen het heel poëtisch verwoordde?

De fotografen zochten ook plekken op waar het, als het donker geworden was, ook nog plezierig voelde om te vertoeven. Dat was overigens méér dan een gevoel van veiligheid: 'Sfeervol verlichte gevels geven meerwaarde aan de binnenstad'.

STAD MET EEN EIGEN GEZICHT

De verbeelding kan 'bewaarde beelden combineren tot nieuwe gehelen', schreef Gert-Jan Johannes in zijn dissertatie over de verbeelding in het literaire denken. Dankzij De Verbeelding kunnen we Assen met bekende trekjes in de toekomst een eigen gezicht geven.

Straten en straatjes met huizen van voor de oorlog werden door nagenoeg iedereen gefotografeerd. De fotograaf schreef erbij: 'Een brede straat met allemaal verschillende huizen waar de indeling van de weg en de aanwezigheid van gemeentelijk groen het geheel compleet maken'.

Veel fotografen gingen naar Oud-Zuid om te laten zien hoe je eigenlijk een wijk zou moeten bouwen. 'Dit soort buurten ademen op elke straathoek een prettige sfeer uit. Je voelt dat hier met de menselijke maat gemeten is.'

Het is niet alleen de fraaie architectuur die 't hem doet, maar ook de ruimte die het gebouw gegund is. Iemand zei het heel mooi: 'De ongelooflijke weidsheid van de omgeving lijkt het gebouw in zich op te nemen'.

Hier gaat het niet om de huizen. Dat zijn op zijn best keurige rijtjes flats en eengezinswoningen uit lang vervlogen tijd. 'Hier is lekker veel ruimte. De bebouwing verschuift er automatisch naar het tweede plan.'

1.5 De identiteit van Assen

Identiteit is weten dat je bent wie je bent en ervoor zorgen dat anderen dat weten

Tijdens de voorbereiding van De Novelle kwam de identiteit van Assen in alle gesprekken moeiteloos in beeld. De gezamenlijke inbreng werd het *Identiteitspapier*. De Programmagroep Asser School merkte dat velen zich in die beelden herkennen. En dat dit verhaal van de stad in elk geval de tongen los weet te maken. Op deze plaats in De Novelle – in de aanloop naar de ontwerpfilosofie – is dat ook precies wat het *Identiteitspapier* moet doen: voldoende gespreksstof bieden om die identiteit levend te houden. De beelden in het *Identiteitspapier* lopen hetzelfde gevaar als de pasfoto in het paspoort. Er komt een moment dat je je afvraagt of de foto nog lijkt. Assen verandert en zal blijven veranderen. Nee, móét blijven veranderen. De identiteit van de stad verandert mee. Maar als je goed kijkt, blijft Assen gewoon zichzelf. En dat woord 'gewoon' mag er eigenlijk best tussenuit...

Identiteitspapier

Op de kansrijke overgang van zand en veen liggen de wortels van Assen. Oude structuren geven de stad haar eigen gezicht. Ze maken Assen groen, compact en bereikbaar. Koester deze dragers van de stad. Ze behoeden haar voor dertien in een dozijn.

De identiteit van Assen is door de eeuwen heen gegroeid. Onthoud haar. Noem Assen desnoods fatsoenlijk, braaf, provinciaal. Assenaren beleven de identiteit van hun stad anders dan buitenstaanders. Voor ons is fatsoenlijk veilig, braaf degelijk en provinciaal vriendelijk. En wat is er tegen veiligheid, degelijkheid en vriendelijkheid?

Assen is een groene stad. Groen dat doordringt tot in het stadshart. Stevige bomen die zomers beschutting bieden. En 's winters het idee levend houden dat het leven gewoon doorgaat. Tot in de kleinste aderen van de stad.

Assen is bescheiden en denkt dat dat een deugd is. Als je de stad de kans geeft, kruipt ze weg onder haar groene deken. Lopen we weer met z'n allen te doen alsof de stad natuur is. Assen moet het groen voor zich laten werken. Maak de stad monumentaal groen. Hou de stad gezellig. Koester haar als plek van ontmoetingen. Gezelligheid bestaat bij de gratie van compactheid en de verrassing om de hoek. Een stad maakt lange dagen.

Rond een stads hart liggen dorps wijken. Een ander tempo, andere functies. De wijken van Assen hebben elk hun eigen plek en hun eigen tijd. Een wijk is meer dan wonen en slapen. Een wijk moet leven.

Een stad die bijna af is, maar nooit klaar. Een gezellig druk stadshart, levendige wijken er vlak omheen. En plekken waar het goed werken is. Waarom zou een industrieterrein altijd lelijk moeten zijn? Bij een groene stad hoort een bedrijvenpark.

Maak Assen herkenbaar in één oogopslag. Geef de stad de beelden die ervoor zorgen dat je haar onthoudt. En dat je denkt: dit is mijn stad.

2 DE ONTWERPFILOSOFIE

2.1 De som der delen

Elke stad bestaat uit verschillende delen met verschillende functies. Samen houden ze de stad als organisme in leven. Samen maken ze van de stad een levendig geheel. Het is dus van belang onderscheid tussen die delen te maken en vast te stellen dat ze allemaal hun eigen beelden nodig hebben:

- het centrum als plek waar de stad zichzelf tegenkomt
- de wijken om in de stad te wonen en je er thuis te voelen
- de bedrijventerreinen om in de stad te werken
- de entrees en verbindingen die de delen van de stad met elkaar vervlechten en ze daarbij van elkaar doen onderscheiden

Vorm en tijd

Assen heeft dynamiek nodig om bij de tijd te blijven, maar een echte stad kan ook niet buiten een vleugje nostalgie. En kan niet zonder het idee dat je niet steeds weer helemaal opnieuw hoeft te beginnen.

Het onderscheid tussen de verschillende elementen van de stad verklaart ook waarom bepaalde delen van karakter kunnen en mogen verschillen. Denk bijvoorbeeld aan de verschillen in ontwikkeling tussen het centrum en de wijken. Het centrum is in meer dan tweehonderd jaar tijd ontstaan, terwijl de wijken zonder uitzondering steeds binnen tien jaar van de grond kwamen.

Dit verschil zorgt in het centrum voor een organisch gegroeid, afwisselend beeld, terwijl het beeld per wijk veel eenduidiger is waardoor elke wijk het stempel van zijn tijd draagt.

Wijken die de tijd mee gehad hebben, zagen kans het steriele van de beginjaren van zich af te schudden en zijn inmiddels ingeleefd met groen. Trouwens, bedenk dat de gekoesterde plekken van de stad, zoals de Brink, het Asserbos en de Vaart, eeuwen de tijd kregen om zich tot de dragers van de stad te ontwikkelen.

Functie en vorm

Bij het bepalen van de identiteit van de stad kun je niet om de verschillende functies heen. Steeds begint het verhaal van de identiteit van de verschillende delen van de stad met hun functies binnen het geheel.

Zou je dat functieniveau overslaan, dan zul je er nooit achter komen wat er in de stad gerealiseerd moet worden om de identiteit van Assen te versterken. Zo heb je voor een levend stadscentrum meer nodig dan zorgvuldig ontworpen geveltjes en fraai straatmeubilair. Allereerst gaat het erom vast te stellen welke mix van functies nodig is om de binnenstad tot leven te brengen. Als dat duidelijk is, komt het vormgevingsniveau aan de beurt. Dan draait het om de vraag wat de Asser School juist daar betekent voor de kwaliteit van de openbare ruimte en hoe die functie daar vorm moet krijgen.

Vanuit de openbare ruimte

In de Asser School wordt vanuit de openbare ruimte ontworpen. Alleen op deze manier kan aan hetgeen De Novelle bepleit, op een wezenlijke manier vorm en inhoud worden gegeven. Alleen op deze manier kan het geheel meer worden dan de som der delen.

2.2 Het beeld van het centrum

Het centrum is de huiskamer van de stad. Een centrum barst van de activiteiten. Er is veel te zien en veel te doen. Naast dynamiek vind je er ook plekken om op adem te komen. Het Asser centrum is relatief klein en goed toegankelijk en heeft tot nu toe steeds bewezen dat mensen graag naar de Asser binnenstad komen. Een hoge verblijfskwaliteit en een herkenbare menselijke maat zijn kostbare waarden die je in de openbare ruimte moet vasthouden.

Kloppend hart

De groei van Assen in de afgelopen jaren heeft ervoor gezorgd dat de grenzen van het stadscentrum zo langzamerhand in zicht gekomen zijn en dat ze wellicht zullen moeten worden herzien.

Hoe dichterbij de binnenstad hoe intensiever de stedelijke functies. Het stadsleven bestaat bij de gratie van de beslotenheid en de compactheid van het stadshart. Assen heeft in eerste instantie dan ook geen behoefte aan een veel groter centrum. Het gaat er vooral om de ruimte in het centrum intensiever te gebruiken en daarbij het accent op verdichting te leggen. Dit heeft uiteraard ook gevolgen voor het gebruik van de openbare ruimte. Belangrijk voor het 'huiskamergevoel' van het centrum is de functiemenging. Dus niet alleen winkelen, maar ook wonen.

Ouderen wonen graag in het centrum, jongeren ook. Het helpt te voorkomen dat het centrum om zes uur leeg loopt. Een huiskamer moet ook 's avonds gezellig zijn. Andere functies die het centrum als huiskamer verder versterken zijn cultuur, horeca en recreatie. Een stad met een 'kloppend hart'. Niet voor niets houdt in het kader van Assen koerst een programmagroep zich speciaal met de binnenstad bezig.

Het oude centrum

In het oude centrum van Assen zijn van die plekken waar alles lijkt te kloppen. De fotografen die De Verbeelding vastlegden, liepen er zonder te aarzelen naar toe.

Destijds lag aan de historische binnenstad van Assen geen allesomvattend plan ten grondslag. De stad kreeg er simpelweg de tijd om steeds meer zichzelf te worden. Opvallend is hier de aanwezigheid van het groen. Het zijn vooral de grote bomen die de ruimte kregen het gezicht van de stad en haar sfeer te bepalen. Monumentaal groen, niet alleen zomers, maar ook 's winters heel opvallend.

Oud en nieuw

Sinds de jaren zeventig heeft Assen naast zijn oude centrum een nieuw centrum gekregen. Beide hebben ze een eigen sfeer. Zijn het in het oude centrum de bomen en het gras die hun stempel zwaar op de openbare ruimte drukken, in het nieuwe centrum is de openbare ruimte veel 'steniger'. Hoewel ook daar het groen sterk mede beeldbepalend is. Zo viel het de fotografen op die 's winters dezelfde plekken opzochten als ze zomers gefotografeerd hadden, hoezeer de bomen ook in het nieuwe deel van het centrum in een 'stenige setting' het beeld sterk mede bepaalden. Opvallend is verder dat het oude en het nieuwe deel van het centrum zich verschillend verhouden ten opzichte van de auto. Dat heeft alles met hun ontstaansgeschiedenis te maken. Het oude centrum bestaat uit straten en straatjes die zich van oudsher lenen voor autoverkeer. Het nieuwe centrumdeel daarentegen is van meet af aan als ruimte voor voetgangers en fietsers vormgegeven met de auto als het ware 'opgeborgen' aan de randen.

Ontmoetingsplekken

Ontmoetingsplekken moeten goed verspreid over het centrum liggen zodat je ze kunt verbinden tot 'loopjes'. Verrassende loopjes waar je op elke hoek weer iets nieuws ziet. Afhankelijk van de aard van het bezoek kiezen mensen verschillende routes. Het maakt dus verschil of mensen naar het centrum gaan om er te winkelen, te gaan eten of een terrasje te pikken. Bij elk type bezoek horen bepaalde ontmoetingsplekken. 'Kwartieren' zo u wilt: een historisch kwartier, een cultureel kwartier, een winkelkwartier enzovoort.

Jong en oud moeten zich in het centrum thuis voelen. Iedereen zoekt de plek waar hij of zij het liefste is. En kiest het juiste moment daarvoor. Dit maakt dat plekken letterlijk en figuurlijk dag en nacht kunnen verschillen. Op dit moment telt de stad vier van dat soort ontmoetingsplekken:

- Brink/Gouverneurstuin aan de zuidkant in het oude centrum
- Kolk/Markt aan de westkant in het oude centrum
- Brinkstraat aan de oostkant in het oude centrum
- Koopmansplein/Ceresplein aan de noordwestkant in het nieuwe centrum

Feitelijk ontbreekt in het rijtje ontmoetingsplekken die in het noordoostelijke deel van het nieuwe centrum in de omgeving van de Rolderstraat en Kloekhorststraat. Bij het uitbreiden van het centrum in deze richting zal dit gemis worden opgevangen.

Overigens, het is slechts een van de voorbeelden van de plekken in het centrum waar nog veel moet gebeuren. Een binnenstad is nooit 'af'. Het beeld dat de Asser School ons voorhoudt, is hier en daar gerealiseerd, en is elders nog niet meer dan een te realiseren beeld.

Het verschil in sfeer tussen het oude en het nieuwe centrum is duidelijk zichtbaar in de 'wanden en vloer' van de ontmoetingsplekken: de groene Brink tegenover het stenige Koopmansplein, de Markt tegenover het Ceresplein.

Kostbare details

Het centrum van de stad moet leven. Je moet voelen dat je in de binnenstad bent. Dat heeft te maken met de verhouding tussen de hoogte en breedte van de gebouwen, de kwaliteit van de gevels, de inrichting van de straat. Het gaat ook om de verrassing om de hoek. Daarvoor hoeft een straat niet monumentaal oud te zijn. Vaak zijn het de details die een plek kostbaar maken.

NEGEN STELLIGHEDEN VOOR HET BEELD VAN HET CENTRUM

1 De Asser binnenstad is kleinschalig en gegroepeerd rond ontmoetingsplekken.

4 Monumentale bomen zorgen in het oude centrum voor een groene setting. Het nieuwe centrum heeft als kenmerk 'stenig met veel bomen'.

7 Nieuwe stedelijke functies moeten passen binnen de contouren van de binnenstad.

2 Het stadscentrum heeft alle stedelijke functies in zich verenigd. Essentieel voor de belevingswaarde zijn de functies op de begane grond, op 'ooghoogte' dus.

5 De Asser binnenstad is compact dankzij de verhouding tussen hoogte en breedte. Geleding houdt de gevels in toom. Het compacte zorgt voor de menselijke maat.

8 Auto's zijn in het Asser centrum maar weinig in beeld. Het nieuwe centrum is indertijd al bewust als domein van voetganger en fietser ontworpen.

3 Het stadscentrum is organisch gegroeid en daardoor zeer divers met een verrassing om elke hoek.

6 De historische architectuur in de stad laat zien hoe kostbaar details in de gevels zijn.

9 Dankzij zijn compactheid, zijn veelheid aan functies en de menselijke maat is het Asser centrum zowel overdag als 's avonds sociaal veilig.

2.3 Het beeld van de wijken

De wijken van Assen liggen als dorpen in het groen. Groene grenzen die vaak nog refereren aan historische overgangen in het landschap. Die je vaak ook het gevoel geven dat de natuur de wijk probeert binnen te dringen en dat het daar dus wel goed zit. Toch heeft elke wijk zijn tijd en zijn eigen identiteit. Invulling geven aan de openbare ruimte in een wijk verplicht om recht te doen aan die identiteit. Dit vraagt om een eigen benadering voor elke wijk.

Wijken met toekomst

Vanuit de functies bezien hebben het wonen en het elkaar kunnen ontmoeten het primaat in de wijk. Begin dus met voldoende verschillende woonplekken te creëren en realiseer je de consequenties ervan voor de openbare ruimte.

- Vergrijzing maakt dat ouderen bijtijds naar een kleinere woning moeten kunnen verhuizen. Ze zullen een goed toegankelijke openbare ruimte in en rond de wijk belangrijk vinden.
- Jongeren willen goedkoop wonen. Dus moet je zorgen voor betaalbare woningen. Vooral nog zullen ze zich nog weinig aan de wijk gelegen laten liggen, hooguit om snel een boodschap te doen.
- Tussen jong en oud zit een grote middengroep die in de wijk komt wonen vanwege de wat grotere

kavels die het wonen in Assen zo aantrekkelijk maken. Gezinnen hebben behoefte aan plekken in de openbare ruimte waar hun kinderen veilig kunnen spelen. Ook hebben ze behoefte aan wat robuustere 'speelplekken' voor de oudere jeugd.

Als 'dorpen' rond de stad

Een aantrekkelijke metafoer om de relatie van de wijken van Assen met de binnenstad te beschrijven is om deze te zien als dorpen rond de stad. Hier past echter meteen de kanttekening dat het in deze metafoer om het ruimtelijke beeld gaat. De Asser woonwijken maken immers onlosmakelijk deel uit van het stedelijk weefsel en zijn dan ook beslist geen 'dorpen op zich'.

De verbindingen van de wijk met het centrum zijn niets meer of minder dan de 'slagaders' van het leven in de wijk.

Elke wijk heeft overigens niet alleen goede en veilige verbindingen met de binnenstad nodig, maar ook met de andere wijken, de bedrijventerreinen en uiteraard met het buitengebied. Zorg voor ruime overgangen met het landschap.

Samen in de wijk

De kern van een Asser woonwijk is als de brink van een Drents dorp: de ontmoetingsplek waar de sociale binding zich op richt. Groen naar de aard van het landschap. Rond de brink liggen de voorzieningen: gecombineerd, geconcentreerd, geïntegreerd en compact. Net als elke andere Drentse brink hoeft het centrum van de wijk overigens niet precies middenin de wijk te liggen. Het is zelfs denkbaar dat het juist tussen twee kleinere wijken in ligt en dat beide een centrum delen.

Hou bij het creëren van het wijkcentrum en zijn voorzieningen meteen rekening met de toenemende vergrijzing van de wijk. Dit heeft consequenties voor de afstand tot de voorzieningen en de bereikbaarheid ervan en uiteraard voor de aard ervan. Denk bijvoorbeeld ook aan de verbindingen richting centrum met het openbaar vervoer.

Wijk en wijkcentrum moeten kunnen meegroeien met de wijkbewoners. 'Samen in de wijk' heet de programmagroep die zich in het kader van Assen koerst met de ontwikkeling van de wijken bezighoudt.

Kinderen van hun tijd

Alle Asser wijken onderscheiden zich van elkaar. De basis voor dat onderscheid werd al tijdens de bouw van de wijk gelegd. Alle Asser wijken zijn daarmee kinderen van hun tijd geworden. Hoe jonger een woonwijk hoe meer de tekenafel van de ontwerpers nog zichtbaar is.

Hoe ouder de wijk, hoe minder deze afhankelijk blijkt van de ontwerp oplossingen van destijds. In de oudere wijken zijn de harde lijnen en de scherpe contouren van het gebouwde mettertijd verzacht door het groen dat zich ook in de wijk opwierp als de grote verzoener met de omgeving. Daarmee bepaalt het groen – het liefst in combinatie met water – heel sterk het beeld van de wijken van Assen.

Oude en nieuwe wijken

In de praktijk is een tweedeling zichtbaar tussen de oudere en de nieuwere wijken. De scheidslijn ligt rond 1970 toen Assen aan de overkant van de Europaweg ging uitbreiden en ervoor koos voortaan zo compleet mogelijke wijken te maken met veel voorzieningen. De oudere woonwijken werden nog rechtstreeks met radiale wegen op het centrum aangesloten. De Europaweg zorgde ervoor dat andere oplossingen voortaan meer voor de hand kwamen te liggen.

De openbare ruimte is in de oudere en nieuwere wijken nogal verschillend ingevuld. Leidraad bij nieuwe ontwikkelingen in de oude en de nieuwe wijken is respect voor het verkavelingsprincipe zoals dat indertijd bij de bouw aan de wijk ten grondslag lag. Dit principe heeft vormgegeven aan de grote structuren van de wijk en legde daarmee meteen de essentie van een wijk vast. Daarop zal steeds moeten worden voortgeborduurd: een wijk is nooit een 'onbeschreven blad'.

Wijk en landschap

Opvallend is hoe verschillend de groenstructuren in de wijken zijn. In de oudere wijken kregen ze vorm in vijvers en grote grasvelden. Vanaf de jaren zeventig werden bij wijze van spreken natuur en landschap de wijk ingehaald. Het eerste voorbeeld was Baggelhuizen, daarna volgden Peelo en Marsdijk. In Marsdijk werd de openbare ruimte nadrukkelijk gerelateerd aan het stroomdallandschap. Vervolgens kreeg de wijk Kloosterveen vanuit het hart van de wijk naar Engels voorbeeld ('public footpaths') via brede open ruimtes verbindingen met het omringende parklandschap. Het spreekt voor zich dat dergelijke keuzes directe gevolgen hadden voor de inrichting van de recreatie in en rond de wijken.

Waar de wijk de stadsrand vormt, is de relatie met het landschap evident. De nieuwe stadsranden zullen laten zien hoe Assen zich ontwikkeld heeft op de grens van zand en veen. De Asser School pleit voor een harmonieuze, afgeronde stadsrand: geen smalle demarcatielijn, maar een meer diffuse rand om vanuit de stad het landschap te kunnen ervaren.

En andersom uiteraard waarbij het landschap de wijk binnendringt. De Asser School pleit ervoor ook bij het ontwerpen van de wijk zelf waar mogelijk rekening te houden met de ontstaansgeschiedenis van het gebied. Op deze manier zullen ook binnen de nieuwe wijken de kenmerken van het oorspronkelijke landschap zichtbaar blijven.

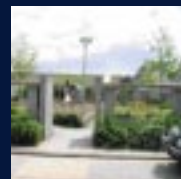
Particulier en publiek

Waar het een ophoudt en het ander begint, ligt een grens. De grens tussen de openbare en de private ruimte is een buitengewoon precaire, want het gaat om jóúw grond tegenover die van de gemeenschap.

De meerwaarde van het publieke domein is de ontmoeting. Die is daar immers belangrijker dan in de eigen tuin. Assen wil dat de overgang tussen publieke en private ruimte goed wordt vormgegeven.

In wijken zijn de zijkanten van de huizenrijen vaak de achilleshiel van stedenbouw en architectuur. De voorkant kan compromisloos vormgegeven worden, de achterkant blijft doorgaans afgewend van het publiek. De kopse kanten langs de zijstraat laten in één oogopslag zien wat de laatste tuinmode is, tenzij je de afscheiding aan de zijkant meteen mee-ontwerpt. Belangrijk aandachtspunt dat met name aan de zijkanten en achterkanten speelt, is de sociale veiligheid.

NEGEN STELLIGHEDEN VOOR HET BEELD VAN DE WIJKEN

1 Assen hanteert de menselijke maat ook in haar wijken. Je hebt er de ruimte om er te leven.

4 Laagbouw overheerst, hoogbouw kan voor bepaalde accenten zorgen. In de wijk zijn de gootlijnen laag. Toepassing van baksteen zorgt voor warmte. De kleuren zijn warm en aards. Opvallend zijn de verscheidenheid en de rijke detaillering.

7 Elke wijk beschikt over voorzieningen die passen bij de wijkbevolking. Uiteraard is de wijk bereikbaar met het openbaar vervoer.

2 In de groene setting van de wijk overheersen de bomen. Water bepaalt er mede het beeld. Als kind heb je er een eigen plek om te spelen.

5 De inrichting van de wijken is gebaseerd op de 30-km zonering en de auto is dus 'op bezoek' in de wijk. Wel is elke woning steeds goed bereikbaar met de auto.

8 Rond de wijken liggen groene ruimtes om te verblijven. Zie ze als groene kamers die direct aansluiten bij de wijk. Er is ruimte voor sport, spel en recreatie.

3 Elk wijk heeft een eigen verkavelingsprincipe dat stamt uit de tijd waarin hij gebouwd werd. Bij het ontwikkelen van plannen in bestaande wijken zijn die historische structuren richtinggevend.

6 Er is aandacht voor een goede overgang tussen het particuliere en het publieke domein.

9 De verbindingen vanuit de wijken zijn comfortabel en in alle opzichten veilig. Groen domineert zonder opdringerig te worden. Heldere structuren zorgen voor duidelijkheid in het weggebruik.

2.4 Het beeld van de bedrijventerreinen

Op bedrijventerreinen lijkt het vooral zaak zo hard mogelijk te schreeuwen om alle aandacht te krijgen. Bedrijventerreinen zijn doorgaans dan ook stiefmoederlijk bedeed als het om mooie architectuur en een fraai vormgegeven omgeving gaat. Waarom zou je ook? Hier moet immers gewerkt worden. En als de klanten je dan ook nog weten te vinden...

Vorm en omgeving

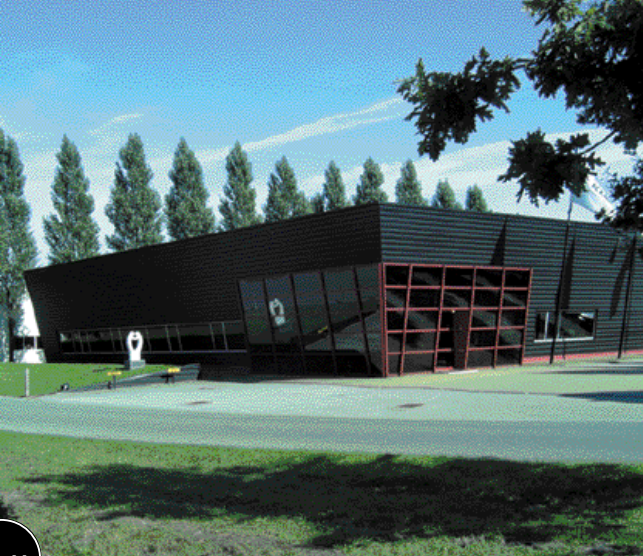
Toch weet ook iedereen op een bedrijventerrein meteen de goede voorbeelden van vormgeving en inpassing in de omgeving te noemen. De foto-opdracht liet veel dezelfde panden zien. Blijkbaar bestaat er toch wel een beeld van hoe het op het bedrijventerrein óók zou kunnen en hoe je daarbij de openbare ruimte kunt inzetten.

Welbeschouwd komt het in die goede voorbeelden niet eens zozeer aan op de expliciete architectuur van een pand of de toepassing van duur bouw materiaal. Wat uiteindelijk telt, is wat je kunt bereiken als je met de nodige aandacht en liefde met het vormgeven van ook deze gebouwen omgaat.

Rand als visitekaartje

Assen maakt onderscheid tussen de manier waarop je met de rand en het middendeel van een bedrijventerrein omgaat. De rand moet het visitekaartje van het park zijn, terwijl elders op het terrein 'gewoon gewerkt kan worden'. Daar liggen de eisen op het gebied van vormgeving minder hoog dan langs de rand van het terrein.

Om voldoende kwaliteit te bereiken zul je je dus vooral op die randen moeten concentreren. Speciale aandacht geldt ook hier voor het inpassen van opslagruimte en parkeerplekken. In de openbare ruimte moet op een bedrijventerrein de nadruk op de grote structuren liggen.

Vorm en omgeving

Bij het inpassen van bedrijfspanden in hun omgeving is 'landscaping' van belang. De omgeving blijkt graag bereid een gebouw liefdevol op te nemen als zo'n pand zich naar die omgeving wil voegen. Wat elders slechts simpele blokkendozen waren, worden op een wat geaccidenteerde plek tussen de bomen paviljoens in het groen.

Wat voor de rest van de stad geldt, gaat ook dus voor de Asser bedrijventerreinen op. Ook hier zal het groen beeldbepalend zijn, ook een bedrijventerrein krijgt 'smoel' door het groen.

Gemeentegroen en bedrijvengroen

Overal op bedrijventerreinen zijn overgangen tussen 'gemeentegroen' en 'bedrijvengroen'. Er is groen dat tot de openbare ruimte behoort, en groen op het terrein van het bedrijf zelf. Vaak hebben 'gemeentegroen' en 'bedrijvengroen' dezelfde functie, want ze onttrekken bepaalde zaken aan het gezicht.

Assen vindt dat bij de aanleg en het beheer van 'gemeentegroen' en 'bedrijvengroen' geen sprake mag zijn van een tweedeling. Het moet een in alle opzichten natuurlijke overgang lijken. De gemeente vraagt bij het maken van bouwplannen dan ook naar een inrichtingsplan dat moet voldoen aan de inrichtingseisen voor bedrijfsterreinen.

Een middel om de overgang van 'gemeentegroen' en 'bedrijvengroen' goed te regelen is het inzetten van een vorm van parkmanagement. Hierdoor kan de gezamenlijke verantwoordelijkheid van de betrokken partijen vorm en inhoud krijgen.

ZES STELLIGHEDEN VOOR HET BEELD VAN DE BEDRIJVENTERREINEN

1 Niet alleen bij het wonen, maar ook bij het werken is in Assen de groene setting belangrijk. Landscaping buit de mogelijkheden van de omgeving uit.

4 Het is belangrijk op zoek te blijven naar expressieve vormen om de 'standaarddozen' op het bedrijventerrein waar mogelijk te voorkomen.

2 Bij het inrichten van de openbare ruimte op een bedrijventerrein ligt de nadruk op de grotere structuren waarbij het groen de aandacht trekt.

5 Net als elders in de stad is ook op een bedrijventerrein aandacht voor zorgvuldig materiaalgebruik. Gebruik van baksteen zorgt bijvoorbeeld voor warmte.

3 De rand van een bedrijventerrein fungeert als het visitekaartje van het terrein.

6 Bedrijven die zich in Assen vestigen, dienen bij hun bouwplan een inrichtingsplan in dat voldoet aan de inrichtingseisen voor bedrijfsterreinen.

2.5 Het beeld van de entrees

Assen zou je voorbij zijn voor je d'r erg in hebt, hoor je nogal eens beweren. Deels heeft die neiging tot onopvallendheid met de groene setting van de stad te maken die als een groene deken een groot deel van de stad omhult. Assen wil gezien worden, maar hoe hard moet je daarvoor aan de weg timmeren...

Poorten van de stad

Voor degenen die van buitenaf naar de stad komen, heeft Assen vijf belangrijke entrees: de drie afritten van de A28, de weg vanuit Rolde en de spoorzone. Het zijn evenzovele mogelijkheden de stad zich aan de bezoeker te laten voorstellen. Nadruk op de entrees betekent dat juist daar extra aandacht aan de openbare ruimte moet worden geschonken. Assen beschouwt haar entrees als de poorten van de stad. Alle vijf moeten ze op hun eigen manier het gevoel geven dat je hier Assen binnenkomt. De poorten krijgen een eigen thema om ze samen een indruk van de verschillende facetten van de stad te kunnen laten geven. Alle poorten liggen in een groene setting en zullen zich a.h.w. door het groen heen moeten breken. Dat geldt voor de zone langs de A28 en ook voor de spoorzone, met name aan de zuidkant.

Kenmerk voor de entree vanuit Rolde – de vijfde poort van Assen – is het groene karakter van de stad.

Landmarks

Landmarks zijn plekken om te onthouden. Wat ze dus gemeen hebben, is dat ze zich onderscheiden van het gemiddelde. Denk bij landmarks niet alleen aan hoge gebouwen. In Assen zal het ook vaak zitten in de combinatie met een groene setting. Landmarks markeren plekken in de stad, ze vertellen iets over die plek. Ze geven de stad een silhouet vanaf de A28 en langs de spoorlijn. Ze geven de stad reliëf door te laten zien waar centrum en de wijken liggen, en markeren de route ernaartoe.

Herkenbare wijken

Ook de Asser wijken liggen deels onder een groene deken. Vanaf de Europaweg onderscheiden ze zich niet. De Europaweg is geen monumentale laan, maar een groene slang die de stad soms lijkt te omsingelen.

Assen gaat meer structuur in de stad brengen door te voorkomen dat de wijken verstoppertje blijven spelen. Dit uiteraard met inachtneming van de geluidseisen die hier en daar verplichten geluidsschermen en geluidswallen te plaatsen. De Asser School geldt immers ook voor de ontwerpen die hiervoor gemaakt worden. De wijken krijgen ruime, herkenbare entrees: groen, maar statig en open. Ze worden extra herkenbaar door de onderlinge verschillen te versterken en op basis daarvan een 'logo' van de wijk te creëren.

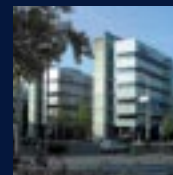
Beeld van een wijk

In Assen staan zo'n 75 beelden die zich in de loop van de tijd op hun eigen manier een eigen plaats in de openbare ruimte verworven hebben. Beeldende kunst laat de voorbijganger niet onverschillig. Uit een enquête van het Dagblad van het Noorden in 2004 bleek het kleurige beeld 'Vleugels' op de rotonde Ter Aard de mensen het meest aan te spreken, terwijl de geroeste stalen 'Wolk' bij de NAM en de hoge 'Toorts' op de rotonde bij Kloosterveen een duidelijke onvoldoende kregen. Hoewel negatief gewaardeerd heeft echter ook dat laatste beeld een duidelijke signaalfunctie. Het geeft de mensen van Kloosterveen het gevoel weer thuis te komen, zo vertelden ze. Ofwel: 'Het is een rotbeeld, maar het is wel óns beeld'.

VIER STELLIGHEDEN VOOR HET BEELD VAN DE ENTREES

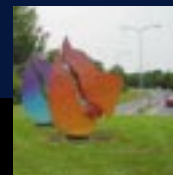
1 In haar entrees valt Assen op. Landmarks zorgen ervoor dat je denkt: 'Dit is mijn stad'.

3 Landmarks liggen in de zones langs de A28 en het spoor en dragen bij aan een herkenbare structuur van de stad. Ze geven de stad een silhouet en laten zien waar het centrum ligt.

2 Per definitie wijken landmarks van de standaard af. Dat maakt dat ze zich in ons geheugen kunnen nestelen.

4 De Asser woonwijken hebben herkenbare, open entrees die zich van elkaar onderscheiden. Kunst kan een belangrijke rol spelen om het onderscheid te maken.

2.6 Plekken die om bijzondere aandacht vragen

De komende jaren zal Assen blijven veranderen en de Asser School zal richting aan die veranderingen moeten geven door de kwaliteit van de openbare ruimte aan te pakken. Wat zijn de plekken die om bijzondere aandacht vragen?

Belangrijke plekken in kaart

De kaart illustreert welke delen van de bestaande stad in de toekomst met name belangrijk zullen zijn voor de Asser School. Het gaat dan om:

- historisch gegroeide structuren
- stadsranden en zones
- plekken van belang voor centrumontwikkeling en uitbreiding
- belangrijke wanden voor de wijken
- belangrijke wanden voor de bedrijventerreinen
- de entrees van stad, centrum en wijken

Omgaan met verschillen

De aandacht die de verschillende plekken van de Asser School nodig zullen hebben, verschilt per plek en is met name afhankelijk van de beschikbare kwaliteit. Deze constatering betekent tegelijkertijd dat er verschillen in kwaliteit mogen bestaan.

- Er zijn plekken in de stad waar op dit moment alles al klopt en waarvan je dus met een gerust hart kunt zeggen: hier het liefst niets meer aan doen...
- Er zijn plekken van belang waar gelukkig al heel veel klopt en waar je met betrekkelijk weinig middelen de Asser School snel zichtbaar kunt maken.
- En dan heb je nog plekken die voor de stad belangrijk zijn, maar waar nog heel veel moet gebeuren. Plekken waar je dus flink in zult moeten investeren om ze een nieuwe identiteit te geven. Het kan nog best even duren voor het hier zover is.

3 DE UITVOERING

3.1 Onder de paraplu van de Asser School

De Novelle beschrijft de visie van de Asser School op de openbare ruimte. De stellingen geven aan welke kant we met de openbare ruimte in de verschillende onderdelen van de stad op willen. Onder de paraplu van de Asser School zullen de komende jaren nieuwe plannen worden gemaakt en oude plannen worden bijgesteld.

Zo concreet mogelijk

De Asser School moet de betrokkenen inspireren de stad aan te pakken. Het gevaar dat aan een document als De Novelle kleef, is dat het letterlijk en figuurlijk sterft in schoonheid. De goede bedoelingen spelen zich dan op een zodanig hoog abstractieniveau af dat de lezer achteraf niet het idee krijgt er ook daadwerkelijk iets mee te kunnen. Door dit gevaar tijdig te onderkennen en steeds de praktische kant van de visievorming te benadrukken bleef De Novelle met beide benen op de Asser grond. De inhoud van De Novelle is eenduidig, zonder te verzeilen in een nieuwe set regels, want dat zou het andere uiterste zijn. Als denkrichting wil de Asser School voldoende armslag bieden voor individuele kwaliteit. Zoals eerder in De Novelle is vastgesteld, is het een belangrijk uitgangspunt van de Asser School dat ontwerpers werken vanuit de openbare ruimte.

Uitwerking

De Asser School houdt niet op waar De Novelle eindigt. De Novelle heeft ons op een bepaalde manier naar de stad leren kijken. Samen met de beleidsuitgangspunten uit hoofdstuk 1.1 zullen de stellingen uit de ontwerpfilosofie zichtbaar moeten zijn in alle plannen die de komende jaren in Assen ontwikkeld worden. Zowel op structuurniveau als in de concrete

uitvoeringsplannen zal de ontwerpfilosofie van de Asser School terug te vinden zijn. Zo zullen in de Raamnota Openbare Ruimte de stellingen van De Novelle worden vertaald in concrete richtlijnen en later in bestemmingsplannen, beeldkwaliteitsplannen, beheers- en onderhoudsplannen enzovoort.

Uit overtuiging

De Asser School moet uit overtuiging vorm krijgen, dus wil De Novelle de betrokkenen overtuigen. Om de Asser School sturend te laten zijn bij planontwikkeling en uitvoering is het essentieel dat er voldoende draagvlak voor de ontwerpfilosofie bestaat. Dat geldt zowel intern binnen de gemeentelijke organisatie als richting externe partijen. Denk intern aan Stedenbouw en Grondzaken. Denk aan de civiel-technici, bouwkundigen en de beheerders van de openbare ruimte die bij de gemeente werken. Voor hen is de Asser School het gezamenlijke referentiekader. Organisatorisch zal hier de nadruk met name op de **implementatie** van de Asser School liggen. Alleen als iedereen de Asser School 'tussen de oren heeft', kan sprake zijn van een gemeenschappelijk gedragen wensbeeld. Extern krijgen met name projectontwikkelaars, ontwerpers en mogelijk externe beheerders in het kader van parkmanagement met de inhoud van De Novelle te maken. Ook voor hen geldt dat ze de Asser School 'tussen de oren moeten

krijgen'. De nadruk ligt hier vooral op de **communicatie** van de Asser School. Dat geldt ook voor het vertellen van het verhaal aan de bevolking, instellingen en bedrijven van Assen. Bestuurlijk en ambtelijk moet Assen haar Asser School dus nadrukkelijk naar buiten uitdragen.

Assen koerst

Het programma Asser School maakt onderdeel uit van Assen koerst. De ontwerpfilosofie in De Novelle heeft nadrukkelijk relaties met de andere programma's. Het meest nadrukkelijk komen deze naar voren in:

- de relatie tussen het programma *Kloppend hart* en het *Beeld van het centrum* in De Novelle
- de relatie tussen het programma *Samen in de wijk* en het *Beeld van de wijken* in De Novelle
- de relatie tussen het programma *Blijvend bereikbaar* en de stellingen over bereikbaarheid in de verschillende hoofdstukken van de ontwerpfilosofie van De Novelle

Deze nauwe onderlinge relaties maken afstemming tussen de programma's van wezenlijk belang.

3.2 De Asser School als kwaliteitsgarantie

De Asser School wil de garantie van kwaliteit bieden aan iedereen die in de stad met de openbare ruimte te maken heeft. Dat geldt voor de burgers van Assen, die van hun stad houden, maar ook voor de marktpartijen die in de stad nieuwe plannen willen verwezenlijken.

Garantie voor kwaliteit

De Asser School als kwaliteitsgarantie werkt alleen als alle betrokkenen er consequent naar leven. De stellingen van de Asser School gelden voor iedereen.

Als de Asser School de maat is waarmee in Assen gemeten wordt, betekent het dat er alleen plannen in die maatvoering aan de orde zijn. Assen wil zich daaraan houden.

Meer dan fraaie plannen

Belevingswaarde wordt niet alleen bereikt met fraaie plannen, maar kan zeker ook niet zonder goed beheer en passend onderhoud. Voor de Asser School betekent het dat er een duidelijke relatie ligt tussen ontwerp aan de ene en beheer en onderhoud aan de andere kant.

De Asser School biedt de kans die relatie structureel aan te pakken. Een integrale aanpak van ontwerp en beheer zorgt ervoor dat er van meet af aan rekening wordt gehouden met een mogelijke discrepantie tussen al het fraais dat we kunnen ontwerpen, en de armslag die er uiteindelijk in het beheer is.

Werkenderweg

De Asser School houdt niet op waar De Novelle eindigt. Feitelijk begint het nu pas goed...

Het programma Asser School moet het gesprek over De Novelle initiëren en levend houden. In de eerste periode na het verschijnen van De Novelle gebeurt dit door diegenen die betrokken zijn bij het ontwerpen, inrichten en beheren van de openbare ruimte, actief te benaderen en met hen het gesprek over De Novelle aan te gaan. Na deze introductie wordt de ontwerpfilosofie 'werkenderweg' uitgedragen. Dit slaagt alleen als er aan twee voorwaarden voldaan wordt:

- De Asser School als ontwerpfilosofie moet stevig ingebed zijn in bestaande processen en in de reguliere werkzaamheden van de gemeente. Denk hierbij aan het letterlijk en figuurlijk 'meenemen' van De Novelle en de Asser School in het overleg bij bouwvragen, grondaanbiedingen, bedrijfsvestigingen, beheersplannen/contracten en natuurlijk bij planontwikkeling.
- De tweede voorwaarde is dat de bestuurlijke en ambtelijke organisatie van de gemeente Assen steeds en overall hetzelfde beeld van de Asser School uitdraagt. Ook hierop dient vanuit het programma Asser School een zwaar accent te worden gelegd.

Programmagroep

Naast het 'werkenderweg' uitdragen van de Novelle, werkt het programma actief verder aan de effectivering van de Asser School en richt zich daarbij met name op 'de plekken die om aandacht vragen', zoals die in 2.6 zijn aangegeven.

De rol van de Programmagroep laat zich hierbij als volgt omschrijven:

- het in overleg en samenspraak met de betrokken afdelingen en medewerkers van de gemeente Assen afstemmen van bestaand en nieuw beleid op de ontwerpfilosofie van de Asser School
- het zorgen voor afstemming tussen de ontwerpfilosofie van de Asser School en de andere programma's van Assen Koerst
- het zich initiërend opstellen in de ontwerpfase van plannen voor de 'plekken die om aandacht vragen'

De laatste taak zou de indruk kunnen wekken dat de voortgang en daarmee het succes van de Asser School geheel afhankelijk zijn van de investerings- en beheersprogramma's van de gemeente. Met andere woorden: het succes zou uitsluitend bepaald worden door de lengte van de gemeentelijke financiële polsstok. Voor grote nieuwe plannen is dat beslist het geval. Maar in het hoofdstuk over de 'plekken die om aandacht vragen' is er ook op gewezen dat er in de stad tal van plekken zijn die met relatief geringe middelen een 'Asser School facelift' kunnen krijgen. Ervoor zorgen dat hieraan binnen de organisatie tijd gedacht wordt, omdat alle

collega's de Asser School 'tussen de oren hebben', maakt onlosmakelijk onderdeel uit van alle drie genoemde taken van de Programmagroep. Ook op dit punt zal de Programmagroep niet aarzelen met initiatieven te komen.

Evaluatie

De Asser School wil geen conserverende ontwerpfilosofie zijn. Zo is de Asser School niet ontwikkeld en zo mag er niet mee worden omgegaan. Daarom is het goed om periodiek de stellingen van De Novelle tegen het licht te houden, het beleid te evalueren en te beslissen of de ontwerpfilosofie aanpassing behoeft. Over de voortgang binnen het programma Asser School wordt jaarlijks gerapporteerd. Het effect van de Asser School hangt af van de inhoud en van de doorwerking van het beleid:

- De doorwerking is het meest dynamisch, deze wordt na twee jaar geëvalueerd. Feitelijk gaat het dan om de vraag: 'Is de Asser School goed vertaald in onderliggend beleid en plannen?'
- De inhoud van de Asser School is minder veranderlijk: 'Kloppen onze ontwerpfilosofie en de stellingen nog steeds?' Deze evaluatie vindt na zes jaar plaats.

